

Kontaktperson
Enheten för Social hållbarhet
Pia Rönn Johansson
010-223 74 26

Växjö kommun
Alkoholhandläggare
Arbete och Valfärd
Växjö

TILLSYN GÄLLANDE TILLÄMPNING AV ALKOHOLLAGEN (SFS 2010:1622) I VÄXJÖ KOMMUN, NÄMNDEN FÖR ARBETE OCH VÄLFÄRD

BESLUT

Länsstyrelsen riktar *allvarlig kritik* för följande brist:

- Nämnden för Arbete och Valfärd har tillåtit servering till slutet sällskap genom catering trots att serveringen inte uppfyllt alkohollagens krav enligt 8 kap. 18 § om att serveringsansvarig ska finnas på plats under hela serveringstiden.

Kunskap om alkohollagens krav i 8 kap. 18 § finns hos Växjö kommun, nämnden har trots detta valt att tillåta att serveringen skett på ett sätt som saknar stöd i lagstiftningen.

Länsstyrelsen påtalar följande brist:

- Den rutin som finns för anmälan av serveringslokal via tillståndshavarens bokningssystem har inneburit att servering skett i en lokal som i efterhand inte godkänts av förvaltningen för Arbete och Valfärd.

Nämnden ska senast den 20 november 2020 återrapportera de åtgärder som vidtagits i enlighet med instruktionen på sidorna 11 och 12.

Detta beslut har fattats av enhetschef Kasia Musial-Lilja med strateg social hållbarhet, tillsyn Pia Rönn Johansson som föredragande.

Kasia Musial-Lilja

Pia Rönn Johansson

Detta beslut har bekräftats digitalt och har därför ingen namnunderskrift.

Beslutsexpediering: Växjö kommun, Tillståndsenheten

LÄNSSTYRELSENS TILLSYN

Med stöd i 9 kap. 1§ alkohollagen (AL) har Länsstyrelsen på eget initiativ inlett ett tillsynsärende gällande handläggningen av ett serveringstillståndsärende i Växjö kommun.

Utifrån artiklar i olika medier i april månad 2020 upptäcktes att nämnden för Arbete och Velfärd (nämnden) beviljat tillstånd för servering till slutet sällskap, catering, på ett sätt som kan antas strida mot alkohollagens bestämmelser. Länsstyrelsen har inhämtat beslut och utredning kring tillståndet, begärt in ett yttrande över handläggningen av ärendet från nämnden efterfrågat kompletterande uppgifter från tillståndsenheten. Länsstyrelsen har även granskat två beslut där förvaltningen för Arbete och Velfärd (förvaltningen) inte godkänt anmälan av serveringslokal för aktuell tillståndshavare.

Vidare har Länsstyrelsen tagit del av artiklar och radiointervjuer med nämndens ordförande, ledamöter och tillståndshavaren i fråga. Länsstyrelsen har också granskat tillståndshavarens hemsida.

Slutligen har Länsstyrelsen inhämtat yttrande från Folkhälsomyndigheten, i syfte att klargöra begreppen servering och serveringstid i samband med tillstånd för servering genom catering.

DET UPPMÄRKSAMMADE ÄRENDET

Den 3 april 2020 publicerades en artikel i Växjös lokaltidning Smålandsposten gällande beviljat cateringtillstånd för restaurang Winenine. I artikeln framgick att serveringen, som benämndes 'Microcatering', innebar leverans av mat och vin till privata hushåll och att serveringen godkänns av Växjö kommun. Artikeln beskriver att kommunen arbetar för att *"bitta nya vägar för en modern restaurangnäring inom en omodern alkohollagstiftning. Att detta nu blir möjligt just här är ett resultat av finurliga företagare och en uthållig inställning hos kommunen att bitta lösningar och tolkningar inom lagstiftningen."*

Enligt utredning och beslut om tillstånd, beslutsdatum 25 mars 2020, Växjö kommuns diarienummer 2020-00100, har Winenine AB, org.nr 559153-2998, beviljats stadigvarande serveringstillstånd till slutet sällskap, så kallat cateringtillstånd. Tillståndshavaren hade sedan innan ett stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten. Tillståndet har beviljats av alkoholhandläggare, i enlighet med gällande delegationsordning. I utredningen prövas sökandens personliga och ekonomiska lämplighet samt övriga tillämpliga delar av alkohollagen. I ansökan och i kommunens beslut beskrivs att tillståndshavaren, med anledning av pågående Covid-19-kris avser att erbjuda leverans av vin och mat till tidigare gästers hem. I beslutet påtalas också tillståndshavarens skyldighet att för varje enskilt cateringtillfälle anmäla cateringlokal då lokalen ska godkännas av kommunen.

Nämndens yttrande

Den 3 april begärde Länsstyrelsen ett yttrande från nämnden. I yttrandet önskade Länsstyrelsen få svar på med vilket lagstöd nämnden beviljat leverans av vin till privata hushåll, på vilket sätt lagstiftningen omfattar leverans av vin till privata

Beslut

Datum
2020-09-14

Ärendenummer
705-2212-2020

hushåll och hur förfarandet sker inom ramen för lagstiftning för servering av alkohol vid catering. I yttrande från nämnden, daterat 17 april 2020, beskrivs på vilket sätt lagstiftningen medger catering till enskilda personers hem och att serveringslokal ska anmälas till och godkännas av kommunen för varje enskilt serveringstillfälle. Vidare påtalar nämnden att beslutet inte avser leverans av vin, utan servering av färdiglagade rätter och alkoholdryck enligt gällande lagstiftning.

Beskrivning av serveringen i media

Länkar till de elektroniska media som granskats i denna utredning finns angivna i bilaga 1.

Artikeln i Smålandsposten den 3 april anger att serveringen avser leverans av mat och vin till privata hushåll och att vinet kommer serveras i glas alternativt öppnad flaska.

Artiklar och intervjuer om ärendet har därefter publicerats i olika medier.

I radiointervju i programmet P1 morgon den 14 april 2020 beskriver representant för tillståndshavaren att serveringen sker hos gästen. *"Vi kommer med mat och vin, serverar vinet i glaset och dukar upp maten på bordet innan vi lämnar. Det är ett cateringuppdrag vi har."* I inslaget intervjuas även nämndens ordförande, som på frågan om det här är catering svarar *"ja, man använder sitt cateringtillstånd"*. Samma serveringsförfarande beskrivs av tillståndshavare i radiointervju i P4 Kronoberg den 24 augusti.

I artikel i nättidningen Beernews den 15 april 2020 påtalar en kommunal handläggare att catering kan innebära servering av alkohol, men då ska en anställd från restaurangen finnas med under hela kvällen. På detta svarar nämndens ordförande att *"det är avgörande att det sker en servering. Exakt hur länge de stannar är inte lika viktigt"*.

I debattartikel i Smålandsposten den 6 augusti 2020 skriver ordförande samt ett antal representanter för nämnden följande: *"Vår tolkning är att den tjänst Winenine erbjuder inryms i den vanliga cateringlagstiftningen. Alla med cateringtillstånd kan därför servera alkohol till bostad såsom Winenine gör. Förändringen handlar om att vi hanterar anmälan om serveringsplats för catering på ett mer serviceorienterat sätt."*

Beskrivning av serveringen på tillståndshavarens hemsida

På tillståndshavarens hemsida beskrivs serveringen enligt följande (uppgifterna har inhämtats den 13 augusti):

Det finns sex olika menyförlag att välja på, från en till tre rätter samt ett dessertalternativ. Förslagen innehåller mellan ett och tre glas vin, beroende av menyns storlek. I två av de menyval som erbjuds framgår att kunden själv får värma en av menyns rätter i mikrovågsugn i den skål rätten levereras i. Därefter ska den champagne som ingår i rätten, och som levereras i separat behållare, tillsättas av kunden.

Av bokningssidan framgår att samtliga menyförlag har en timmes cateringtid angiven.

Beslut

Datum
2020-09-14

Ärendenummer
705-2212-2020

Catering går att boka under flera dagar i veckan, och för varje bokningsbar veckodag finns fyra tider att välja på för catering: 17-18, 18-19, 19-20, 20-21.

För varje valbar tid och meny anges att det finns 8 platser. Totalt finns 24 platser tillgängliga för varje bokningsbar timme. I bokningen anges vald meny, serveringstid samt adress- och personuppgifter.

Beslut om att inte godkänna serveringslokal

Länsstyrelsen har tagit del av två ärenden där förvaltningen inte godkänt den serveringslokal tillståndshavaren anmält.

Ärende med diariernr 2020-00004, daterat 29 april 2020, rör anmälan av nio serveringslokaler i samband med digital vinprovning.

Enligt utredningen startar vinprovningen den 30 april 2020 kl 18:00.

I de anmälningar av serveringslokal som gjorts anges serveringstiden till 16:00-17:00 eller till 17:00-18:00, vilket innebär att all servering av alkoholdryck och mat till vinprovningen skulle ha skett innan själva vinprovningen ägt rum. Av varje anmälan framgår att serveringen gäller catering till den digitala vinprovningen. Förvaltningens bedömning är att det inte är möjligt för kommunen att godkänna en lokal för catering för tid utöver det som i anmälan angetts som serveringstid och godkänner därför inte de nio serveringslokaler som tillståndshavaren anmält. I ärendet framhåller förvaltningen att enligt 8 kap. 18 § alkohollagen ska tillståndshavaren eller av denne utsedd serveringsansvarig person ha tillsyn över serveringen och vara närvarande på serveringsstället under hela serveringstiden.

Ärende med Växjö kommuns diariernr 2020-00004, daterat 5 juni 2020, rör anmälan av serveringslokal på hotell. Enligt utredningen inkommer anmälan den 7 maj 2020 och avser servering samma dag. I tillståndsbeslut den 25 mars 2020 framgår att anmälan av cateringlokal ska ske på separat blankett. I ärende 2020-00004 beskrivs att förvaltningen den 31 mars 2020 godkände att tillståndshavaren under rådande omständigheter i samhället på grund av covid-19, tillfälligt får anmäla lokal för catering i enskildas hem via tillståndshavarens bokningssystem, med kort framförhållning.

Enligt utredningen har tillståndshavaren ansett att hotellrum är att likställa med enskilt hem och att anmälningsförfarandet därför var korrekt. Förvaltningen gör bedömningen att ett hotellrum inte är att jämföras med ett enskilt hem. Anmälan skulle därför inte ha gjorts via tillståndshavarens bokningssystem, utan på ordinarie blankett med längre framförhållning så förvaltningen hade haft möjlighet att säkerställa lokalens lämplighet ur brandsäkerhetssynpunkt, i enlighet med 8 kap. 16 § alkohollagen. Därför godkänns inte anmäld cateringlokal.

Kompletterande uppgifter

Länsstyrelsen har i utredningen begärt att få ta del av det beslut förvaltningen fattade den 31 mars 2020 rörande anmälan av cateringlokal samt uppgift om hur många serveringsansvariga tillståndshavaren anmält till förvaltningens tillstånds-enhet.

Av svaret framgår att:

- Det inte finns ett skriftligt beslut. Förvaltningen har den 31 mars 2020 muntligen godkänt att tillståndshavaren har rätt att anmäla lokal för catering utifrån sitt bokningssystem. Den digitala anmälan innehåller samma information som kommunens blankett om anmälan av lokal för catering. Enligt alkohollagen behöver kommunen inte kontrollera lokalen ur brandsäkerhetssynpunkt när det gäller catering till enskilda hem. Då serveringsstället får bokningar med kort framförhållning har förvaltningen godkänt att tillståndshavaren tillfälligt får anmäla lokal för catering digitalt. Tillståndshavaren får samtidigt ett digitalt godkännande av lokalen från tillståndsenheten. Hur kommunen ska hantera anmälan av lokal för catering är inte reglerat i alkohollagen, vilket ger möjlighet för kommunen att vara flexibel.
- Tillståndshavaren har fem personer anmälda som serveringsansvariga.

GÄLLANDE RÄTT

Länsstyrelsen har begärt yttrande från Folkhälsomyndigheten i syfte att få ett förtydligande av begreppen servering och serveringstid i samband med servering genom catering samt övriga tillämpliga bestämmelser i alkohollagen med särskilt understrykande av vad som gäller för catering i hemmiljö. Länsstyrelsen har använt delar av yttrandet i beskrivningen av gällande rätt.

Yttrande framgår i sin helhet i bilaga 2.

Servering

Alkohollagens bestämmelser om försäljning av alkohol till konsument genom servering är ett undantag från kontrollverktyget detaljhandelsmonopol. Lagstiftaren har konstruerat det på så sätt att all försäljning av alkohol till konsument som inte är servering är detaljhandel (1 kap. 11 § alkohollagen och prop. 2011/12:61 s. 14). Försäljning av alkohol till konsument får därmed också ske genom tjänsten servering (SOU 2009:22 s. 145). Bestämmelserna för denna försäljning finns i 8 kap. alkohollagen (SOU 2000:59 s.197).

En grundläggande princip gällande servering är att samhället och inte marknaden ska avgöra behovet av alkoholservering (prop. 1994/95:89 s. 57). Vid tillståndsprövningar som innebär att alkoholpolitiska hänsyn ställs mot företagsekonomiska bör därför den alkoholpolitiska hänsynen ha företräde (1994/95:89 s. 62). Bestämmelserna för servering ska därmed tolkas utifrån målet att verka för kontroll över tillgången till alkohol i samhället och inte låta vinstintresse påverka konsumentens köpbeteende.

Begreppet servering i alkohollagen har ett vidare innehåll än definitionen av ordet servering i svenska språket. Lagen, förarbeten och praxis ska därför läsas utifrån en medvetenhet om att när ordet servering används så avser det begreppet servering enligt alkohollagen. Tolkningen av bestämmelser ska vidare sättas in i den lagtekniska systematik som finns (SOU 2010:98 s. 86).

Servering av alkohol mot betalning utgör, vilket nämndes tidigare, en tjänst (SOU 2009:22 s. 145). Serveringen är alltså inte endast en penningtransaktion och överlämning av en produkt utan omfattar flera tvingande moment för den som utövar tjänsten.

För att detta undantag, försäljning av alkohol genom *tjänsten* servering, ska kunna tillämpas så behöver bestämmelserna i 8 kap. alkohollagen uppfyllas. För att få utföra tjänsten krävs ett beviljat serveringstillstånd (SOU 2009:22 s. 145). Undantag till alkohollagens bestämmelser måste finnas uttryckta i en egen bestämmelse i lagen. Det finns alltså inga undantag som inte är föreskrivna i lagen.

Servering av alkoholdryck och alkoholdrycksliknande preparat som tjänst och begrepp kan endast utföras under förutsättningarna att kraven i 8 kap. AL är uppfyllda. Kraven beskrivs mer utförligt i kommande avsnitt i utredningen, men sammanfattningsvis kan konstateras att bestämmelserna om serveringsställe, serveringstid och serveringsansvarig inte kan uppfyllas om de särskiljs utan är beroende av varandra för att serveringen ska kunna genomföras. Försäljningen av alkohol genom servering utförs alltså på ett försäljningsställe som är öppet under en sammantagen beviljad serveringstid i en för servering lämplig lokal (serveringsställe).

Enligt alkohollagens förarbeten avses med begreppet catering servering av färdiglagad mat och av alkoholdrycker på beställning av slutna sällskap som sker antingen i en för tillfället hyrd lokal eller i hemmet (prop. 2009/10:125 s.100). Med få undantag gäller de bestämmelser som finns i 3, 8 och 9 kap. alkohollagen också vid catering.

Den som har meddelats ett stadigvarande serveringstillstånd för cateringverksamhet i enlighet med 8 kap. 4 § AL har rätt att servera färdiglagad mat och alkoholdrycker till slutna sällskap som sker antingen i en för tillfället hyrd lokal eller i ett enskilt hem, givet att serveringen sker i enlighet med tillämpliga bestämmelser i alkohollagen.

Serveringstid och serveringsställe

Serveringen under ett arrangemang eller på en restaurang ska omfatta en ansökt tidsperiod (serveringstid) och regleras i 8 kap. 19 § AL.

Även servering genom catering omfattas av dessa bestämmelser. Av lagen framgår att kommunen beslutar om vilka tider som alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får serveras. Om kommunen inte beslutat om serveringstid – vilket framgår av serveringstillståndet – får servering av de i tillståndet angivna alkoholdryckerna och alkoholdrycksliknande preparaten ske mellan kl. 11.00 – 01.00. Detta gäller även för servering i någons hem. Serveringstiden utgör med andra ord den yttre ramen för när tillståndshavaren kan erbjuda catering i såväl hyrd lokal som i hemmiljö. Serveringsstället ska vara utrymt 30 minuter efter serveringstidens slut. När det gäller utrymning vid catering i ett hem avser detta av naturliga skäl den tidpunkt som personalen som har medverkat under serveringen senast ska lämna bostaden.

Propositionen anger att med catering förstås servering av färdiglagad mat och av alkoholdrycker på beställning av slutna sällskap (kunden) i hyrd lokal eller i hemmet (prop. 2009/10:125 s. 100).

Av 8 kap. 4 § AL framgår att för att en sökande ska beviljas stadigvarande serveringstillstånd för catering ska anmälan av serveringslokal ske till kommunen och kommunen ska godkänna lokalen. Anmälan och godkännande av lokal är en förutsättning för att kommunen ska ha möjlighet att utöva tillsyn över serveringen i avsedd lokal. Kommunen avgör själv vilka rutiner för godkännande av cateringlokal som ska användas, i syfte att undvika onödig byråkrati och hitta en smidig lösning för samarbetsparterna (Prop. 2009/10:125 s. 100).

Det utrymme där servering genom catering ska ske måste vara lämpligt ur brandsäkerhetssynpunkt (8 kap. 16 § AL), men vad gäller servering i någons hem kan det av naturliga skäl inte krävas att lokalen ska vara lämplig ur brandsäkerhetssynpunkt enligt alkohollagen. Kommunen har inte heller möjlighet att utöva tillsyn i enskilda hem (Prop. 2009/10:125 s. 170 och s. 101).

Ansvar vid försäljning av alkohol

Ett huvudmål för alkoholpolitiken är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar (prop. 2009/10:125 s. 56). Kravet på ordning och nykterhet har också en framskjuten plats i lagstiftningen.

Alkohollagens 1 kap. 11 § 2 st. riktar sig till all typ av försäljning (detaljhandel, servering och partihandel) och innebär att både den som bedriver försäljning och den personal som medverkar vid försäljningen har ansvar för att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället (3 kap. 5 § AL). Onyktra kunder/gäster får inte ges tillträde till försäljningsstället eller vistas där utan ska avvisas. Vid försäljning för intag på stället (servering) exempelvis på en restaurang får inte gästerna serveras alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat i sådan omfattning att de blir störande eller onyktra (8 kap. 20 § AL). Serveringen ska ske på ett ansvarsfullt sätt.

Av alkohollagen framgår vidare att alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat inte får serveras till den som inte fyllt 18 år. Detta hindrar dock inte att en restaurang tar emot underåriga gäster. Tillståndshavare är dock skyldiga att se till att dessa inte serveras alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat. (3 kap. 7 § AL).

Bestämmelserna kring ansvarsfull försäljning/servering och ålderskontroll gäller vid all typ av servering, det vill säga även vid catering.

Det finns också ett övergripande krav om ansvarsfull hantering i alkohollagen, 3 kap. 8 §, vilket kompletterar bestämmelserna 3 kap. 7 § och 8 kap. 20 §.

Den som *lämnar ut* alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat, exempelvis en servitör, får enligt 3 kap. 8 § AL inte lämna ut drycker eller preparat till den som är märkbart påverkad av alkohol eller alkoholdrycksliknande preparat eller andra berusningsmedel.

Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får inte heller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen

tillhandahållas någon. Det vill säga någon som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel eller någon som inte fyllt 18 år (se 3 kap. 8 § 1 och 3 st. AL).

Den som lämnar ut alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat, servitören i detta fall, är även skyldig att förvissa sig om att mottagaren fyllt 18 år (3 kap. 7 §).

Ansvar vid servering av alkohol

En innehavare av serveringstillstånd är alltid ytterst ansvarig för dels att själva serveringen bedrivs på ett författningsenligt sätt, dels att övriga regler i lagen och anslutande föreskrifter efterlevs.

Servering av alkohol och alkoholdrycksliknande preparat ska alltid genomföras med social kontroll, vilket innebär att serveringen ska bevakas av ansvarig person på serveringsstället. Ansvarig för bevakningen är tillståndshavaren eller dennes serveringsansviga (SOU 1993:50 s. 122 och SOU 2009:22 s. 156). Bevakningen av serveringen avser att säkerställa att ordning och nykterhet vidhålls under hela tiden servering är tillåten på serveringsstället. Bevakningen ska därmed upprätthållas under hela den tidsperiod (serveringstiden) som lokalen används för servering av gäster (SOU 2009:22 s.191).

Kraven om serveringsansvariga specificeras i 8 kap. 18 § AL. Den som tillståndshavaren utser till serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år och vara lämplig för uppgiften.

Vid servering genom catering innebär detta att det alltid ska finnas en ansvarig person på plats under hela den tid som serveringen pågår. Detta för att tillståndshavaren ska ha kontroll på att lagens regler följs. Till exempel att servering endast sker till personer som fyllt 18 år (3 kap. 7,8 §§ AL) eller att servering av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat sker måttfullt och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks (8 kap. 20 § AL).

Av detta följer att en serveringsansvarig inte får lämna serveringsstället – lokalen eller det enskilda hemmet – förrän serveringen har avslutats. Tillståndshavaren ska finnas på plats så länge servering av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat pågår för att kunna ha kontroll på verksamheten (8 kap. 18 § AL).

Folkhälsomyndigheten anger i yttrandet att den bestämmelse som är särskilt viktig när det gäller framförallt servering i någons hem och i samband med catering är kravet om serveringsansvarig enligt 8 kap. 18 § AL eftersom kommunen inte har möjlighet att utöva tillsyn i ett hem.

Tillsyn

9 kap. 2 § AL föreskriver att kommunen och Polismyndigheten tillsammans ansvarar för den omedelbara tillsynen i kommunen.

Myndigheternas roll är främst att kontrollera att serveringen sker i enlighet med serveringstillståndet. I tillsynen ingår även kontroll av att servering inte sker till

underåriga, serveringen sker med måttfullhet och att det är ordning och nykterhet på serveringsstället. Kontroll av exempelvis matutbud, att serveringsansvarig finns på plats samt att serveringstider följs ingår också i tillsynen.

Beträffande tillsyn av servering vid catering gäller bestämmelsen fullt i den lokal som anmälts till och godkänts av kommunen. När catering sker i enskilda hem kan tillsyn av kommunen eller polisen enligt alkohollagen inte bedrivas. (Prop. 2009/10:125 s. 101).

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING

BEVILJAT TILLSTÅND

Länsstyrelsen konstaterar att beslutet om beviljande av serveringstillstånd till slutna sällskap, så kallat cateringtillstånd, uppfyller de lagkrav som är aktuella för tillståndet i fråga. Beslutet är fattat i enlighet med gällande delegationsordning. I ärendet sker prövning av de lagrum som omfattar cateringtillstånd. Handläggningen har skett i enlighet med bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900).

RUTIN FÖR GODKÄNNANDE AV SERVERINGSLOKAL

Förvaltningen har redogjort för hur tillståndshavaren ska anmäla cateringlokal vid servering. Utgångsläget är att lokal anmäls på för ändamålet avsedd blankett, för godkännande av kommunen. Förvaltningen har även muntligen tillfälligt godkänt ett elektroniskt förfarande via tillståndshavarens bokningssystem vid catering till enskilda hem.

Länsstyrelsen har inga invändningar mot att Växjö kommun arbetat fram ett digitalt anmälnings- och godkännandeförfarande. Kommunen har stöd i alkohollagens förarbeten för att utforma anmälningsprocessen på det sätt som är mest lämpligt (Prop. 2009/10:125 s. 100). Länsstyrelsen ser positivt på digital handläggning av serveringsärenden. Dock ska processen säkerställa att de serveringslokaler som med kort varsel godkänns via den elektroniska anmälan uppfyller alkohollagens krav. I annat fall måste det finnas utrymme för att kontrollera och därefter godkänna lokalen innan servering äger rum.

Det beslut som förvaltningen fattat den 5 juni 2020 om att inte godkänna serveringslokal, diariernr 2020-00004, visar att förvaltningen anser att den lokal som anmälts digitalt skulle ha kontrollerats ur brandsäkerhetssynpunkt (8 kap. 16 §) innan servering påbörjades. Anmälan av lokal och servering sker samma dag. Alkoholhandläggare får kontakt med tillståndshavaren dagen efter den aktuella serveringen. Beslut om att inte godkänna lokal fattas en månad senare. Eftersom förvaltningen inte godkänt serveringslokalen har tillståndshavaren inte tillstånd att servera i lokalen.

Ärendet visar att den tillfälliga digitala anmälningsprocess som tillståndshavaren fått tillåtelse att använda vid servering till enskilda hem genom catering inte är

tillräckligt säker i sin utformning för att säkerställa att tillståndshavaren inte anmäler någon annan lokal än ett enskilt hem via processen. Eftersom tidsramen mellan anmälan och servering är kort föreligger risk att servering sker utan att serveringslokalen är godkänd av lokalen och uppfyller lagens krav. Anmälningprocessen utgör därför en brist.

ANSVAR VID SERVERING

Alkohollagen riktar sig till all typ av försäljning och formulerar krav om både ansvarsfull hantering och servering av alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat. Enligt 3 kap. 8 § AL får inte den som *lämnar ut* alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat, exempelvis en servitör, lämna ut drycker till den som inte har fyllt 18 år eller är märkbart påverkad av alkohol eller andra substanser. Alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat får inte heller lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon.

Det är dock inte tillräckligt att kraven om ansvarsfull hantering i 3 kap. 8 § AL uppfylls för att tillståndshavaren kan anses ha fullgjort ansvaret för serveringsansvariges tillsyn och närvaro vid servering. Enbart en överlämning av alkoholdryck eller alkoholdrycksliknande preparat utgör ingen servering. Servering av alkohol mot betalning konstaterades i avsnittet kring gällande rätt utgöra en tjänst (SOU 2009:22 s. 145) och kan inte reduceras till överlämning av alkoholdryck eller alkoholdrycksliknande preparat utan omfattar flera tvingande moment för den som utövar tjänsten.

Servering sker under den period där en individ är i en serveringslokal, köper och sedan under kontroll konsumerar den köpta drycken under arrangemanget eller besöket. Försäljningen av alkoholdryck genom servering utförs på ett försäljningsställe som är öppet under en sammantagen beviljad serveringstid i en för servering lämplig lokal (serveringsställe). Servering av alkohol som tjänst och begrepp kan endast utföras under förutsättningarna att bestämmelserna om serveringsställe, serveringstid och serveringsansvarig uppfylls samtidigt. Serveringstiden kan då inte kortas ned till ett överlämnande eftersom den tjänst som serveringen innebär inte har genomförts.

Den kontroll som ska ske vid servering all servering omfattar kraven kring ansvarsfull hantering med tillägget att servering av alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat ska ske måttfullt och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undvikas (8 kap. 20 § AL).

Kontrollen formuleras genom kravet i 8 kap. 18 § AL om att tillståndshavaren eller av denne utsedd serveringsansvarig person är skyldig att ha tillsyn över serveringen och vara närvarande på serveringsstället under hela serveringstiden. Kraven om serveringsansvariges tillsyn och närvaro gäller alltså vid fler tidpunkter än endast vid överlämnandet av alkoholen. Den serveringsansvarige ska både ha kontroll över vilka gäster som får tillgång till alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat och över att serveringen sker med måttfullhet och att störningar på grund av oordning och onykterhet undviks.

Den granskningen av tillståndshavarens servering genom catering som gjorts via media, tillståndshavarens hemsida och förvaltningens beslut om att inte godkänna cateringlokaler visar att serveringen inte uppfyller alkohollagens krav om serveringsansvariges närvaro under hela serveringstiden.

LÄNSSTYRELSENS KRITIK AV NÄMNDEN FÖR ARBETE OCH VÄLFÄRD

Nämnden skriver i yttrande till Länsstyrelsen att tillståndshavarens servering genom catering innebär servering av mat och alkoholdryck till enskilda hem och att den sker enligt gällande lagstiftning. Nämndens inställning framgår av de artiklar och intervjuer som beskrivits i utredningen. Artiklarna visar också att nämnden är medveten om att serveringsansvarig lämnar serveringslokalen efter att ha dukat fram den mat och dryck som ingår i catering. I en av artiklarna kommenterar nämndens ordförande kravet om att ha serveringsansvarig på plats under hela serveringstiden med att det är själva serveringen som är avgörande, inte under hur lång tid serveringsansvarige närvarar.

Alkohollagen är tydlig i kraven om serveringsansvariges närvaro under hela serveringstiden. Även förvaltningen påtalar kravet om serveringsansvariges närvaro under hela serveringstiden i ett av besluten om att inte godkänna serveringslokal. Utredningen visar att servering av alkoholdryck och alkoholdrycksliknande preparat som tjänst och begrepp inte kan utföras om serveringstiden enbart kortas ned till ett överlämnande eftersom den tjänst som serveringen innebär inte har genomförts.

Enligt Länsstyrelsens granskning uppfyller tillståndshavarens servering till slutna sällskap genom catering inte kraven i 8 kap. 18 § AL. Nämnden har varit medveten om hur serveringen skett och ansett att den har stöd i lagen. Nämnden kritiserar för att den tillåtit servering på ett sätt som inte uppfyller alkohollagens krav. Kritiken är allvarlig då det är uppenbart att kunskap om alkohollagens krav om serveringsansvariges närvaro under hela serveringstiden finns hos Växjö kommun och att nämnden trots detta tillåtit servering på ett sätt som saknar stöd i lagstiftning, förarbeten och praxis.

Alkohollagen är en skyddslagstiftning, med ett uttalat mål att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Nämndens tolkning av lagen innebär att skyddslagstiftningens intentioner får stå tillbaka till förmån för andra intressen.

Vidare uttrycker nämnden i media att alkohollagen är omodern. Den tolkning som nämnden gör av alkohollagen i detta ärende kan ses som ett försök att utmana och förändra lagstiftningen. Ett kommunalt beslut i en fråga som rör serveringstillstånd är dock i sig självt inte tillräckligt för att förändra lagen eller tillämpningen av den. Det krävs en revidering av lagen via regering och riksdag, eller att sakfrågan prövas och blir rättslig praxis.

KRAV PÅ ÅTGÄRDER OCH ÅTERRAPPORTERING

Nämnden ska informera tillståndshavaren om gällande regler och säkerställa att tillståndshavaren fortsatt har serveringsansvarig på plats under hela den tid som servering genom catering pågår.

Beslut
Datum
2020-09-14

Ärendenummer
705-2212-2020

Om servering, efter att nämnden informerat om gällande regler, ändå bedrivs av tillståndshavaren på ett sätt som inte uppfyller lagens krav ankommer det på nämnden att besluta om lämplig sanktion och ytterst att återkalla tillståndet.

Nämnden ska också säkerställa att rutinerna för anmälan av cateringlokal utformas på ett sätt som säkerställer att tillståndshavaren serverar i en lokal som i efterhand inte godkänns av förvaltningen.

Nämnden ska senast den 20 november skicka en redogörelse till Länsstyrelsen över hur den hanterat ärendet och vad resultatet av insatsen blev.